

ΤΟ ΒΑΛΙΤΣΑΚΙ ΤΗΣ ΛΟΥΣΥ

Με λένε Λουκία.
Μεγάλωσα σε ένα
ορφανοτροφείο του
Πειραιά. Τα
παράθυρά μας
έβλεπαν προς τη
θάλασσα, κι όταν
φυσούσε νοτιάς, η
αλμύρα έμπαινε στα
δωμάτια και καθόταν
πάνω στα σιδερένια
κρεβάτια μας σαν
ψιλή σκόνη.

Ήταν μέσα της δεκαετίας του 40. Ο πόλεμος είχε τελειώσει, μα οι ιστορίες του δεν έλεγαν να σωπάσουν. Οι μεγάλοι μιλούσαν χαμηλόφωνα για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, για πείνα, για απώλειες, για στρατιώτες που δεν γύρισαν ποτέ. Εμείς, τα κορίτσια του ορφανοτροφείου, μεγαλώνουμε ανάμεσα σε σκιές που δεν είχαμε ζήσει, μα που μας τύλιγαν σαν παλιό πανωφόρι.

Η καλύτερή μου φίλη ήταν η Σοφία.
Είχε μάτια πράσινα και γέλιο που
έσπαγε τη σιωπή της τραπεζαρίας
σαν κουδούνι. Τα βράδια, όταν
έσβηναν τα φώτα, ψιθυρίζαμε
ιστορίες για το πώς θα είναι η ζωή μας
«έξω». Εκείνη ονειρευόταν να γίνει
μοδίστρα. Εγώ ήθελα να γίνω
δασκάλα — να μαθαίνω στα παιδιά
γράμματα.

Πορναγωγική μου θείη Λούση
Διά την ερμήν σου εὐχόμενοι ἐν βάδους καρδίας
καὶ ὡς ἀρμίας μου εὐχόμενοι καὶ ἡ Ἁγία Πουκαρὶ
να σοὶ ἐκκληρώσῃ ὅλους τοὺς πόθους σου,
'Εὐχόμενοι τοῦ χρόνου νὰ γιορτάσῃς τὴν ἐργασίαν σου
ἐν τῷ σωτηρίου σου αἵματι ἐκκληρωμένους
ὅλους τοὺς πόθους σου.....

Σὲ θύω μὲ ἀσπὴν Ἀγάπην...
ἡ θύη σου εὐχὴ ἐγαλέου

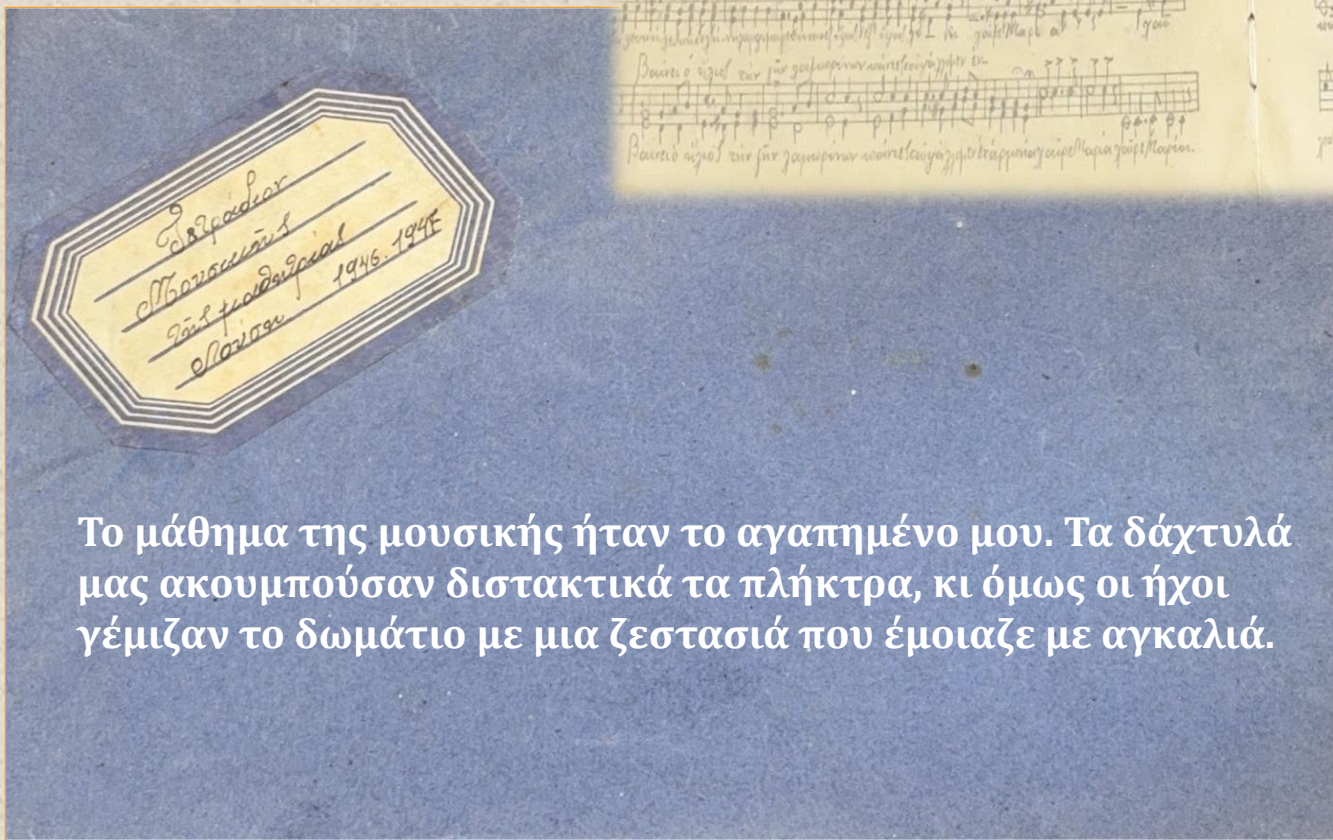
πρ 12-12-46

Θυμάμαι τη ζωή μου στο ίδρυμα. Η μέρα μας γεμάτη ήχους και μυρωδιές που δεν θα ξεχάσω ποτέ. Ο ήλιος ανέβαινε αργά πάνω από τη θάλασσα, κι εμείς, τα κορίτσια του ορφανοτροφείου, ξεκινούσαμε τη μέρα μας με τη συνήθεια της προσευχής και τη φωνή της κυρίας Ελένης να μας ζητάει να φτιάξουμε τις τυλιγμένες κοτσίδες μας και να φορέσουμε τις μπλε ποδιές.

*Οι μέρες μας είχαν μια παράξενη τάξη, σχεδόν παρηγορητική.
Ίσως γιατί μέσα σε αυτήν τη ρουτίνα βρίσκαμε μικρά
πράγματα να αγαπάμε, πράγματα που ακόμη κρατώ σαν
φυλαχτό.*

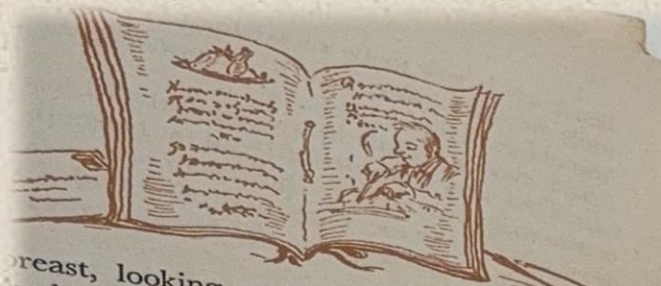

Το μάθημα της μουσικής ήταν το αγαπημένο μου. Τα δάχτυλά μας ακουμπούσαν διστακτικά τα πλήκτρα, κι όμως οι ήχοι γέμιζαν το δωμάτιο με μια ζεστασιά που έμοιαζε με αγκαλιά.

Το μάθημα της Υφαντικής ήταν μια από τις αγαπημένες μου ώρες. Μας δίδασκε η κυρία Ασπασία, μια ηλικιωμένη γυναίκα που φαινόταν σαν να είχε περάσει τη μισή της ζωή μπροστά σε αργαλειούς. Εμείς, οι πιο μεγάλες, καθόμασταν γύρω από τον αργαλειό με τα νήματα, τα οποία επιλέγαμε προσεκτικά. Η μυρωδιά του βαμβακιού και του μαλλιού γέμιζε τα δωμάτια, και όταν οι φωνές μας ανέβαιναν από τον ενθουσιασμό, η κυρία Ασπασία μας χτυπούσε ελαφρά με τη βέργα και μας έλεγε: «Ησυχία! Ο αργαλειός θέλει ησυχία!» Δεν καταλαβαίναμε πάντα, αλλά με τον καιρό, νιώθαμε υπερηφάνεια για το κάθε υφαντό που έβγαινε από τα χέρια μας. Κάθε φορά που ολοκληρώναμε ένα τραπεζομάντηλο ή μια πετσέτα, φανταζόμασταν τα σπίτια των οικογενειών που θα τα χρησιμοποιούσαν.

breakfast, looking real enough to eat. They all
looked again at the verses and pictures, and
mamma found a piece of ribbon to tie the back so
it looked like a booklet. Then papa hurried to get
dressed, and Bess knew it was too late to send the
letter to grandma. She would give it to
mamma. Even if it had no sweet smell, it would
be nice among mamma's handkerchiefs.
"I hope they'll enjoy this letter for what it's
worth," papa said as he sealed it.
"Oh, they will, I know," mamma assured him,
"once more Bess wished that Martha had been
here to hear. When she asked again when Martha
would be home, mamma said: "Oh, it's hard to

tell, it might be a week or ten days. It might be less. We hope so." Then she turned away, and Bess couldn't tell by her look whether she was most crying or almost laughing.

School, next day, was over early. Then, the day before Christmas! Bess knew it the moment she opened her eyes, for papa was calling her. She often did, with: "Breakfast is served in the parlor!" Sometimes she would call, "Breakfast!" Sometimes she would call, "Breakfast!" Sometimes she would call, "Breakfast!"

thought with a jump. She jumped out of bed too, for he always came at the same time as well with the preparation. It would be fun. I see by the blue glow that it had snowed.

Το μάθημα των Αγγλικών ήταν άλλο ένα από εκείνα τα μικρά «παράθυρα» στον κόσμο έξω από τα κάγκελα του ορφανοτροφείου. Μας το δίδασκε η κυρία Μαρία, μια νέα δασκάλα με πολύ όμορφα, μακριά μαλλιά και πάντα γελαστό πρόσωπο. Δεν ήταν απλώς δασκάλα. Ήταν σαν να μας έδινε κλειδιά για έναν άλλο κόσμο. Όταν μας μάθαινε το «hello» και το «thank you», ήταν σαν να ακούγαμε κάτι μαγικό. Είχαμε όλα μας τα βιβλία με τα μπλε εξώφυλλα και μερικές φορές ονειρευόμασταν πως κάπου εκεί έξω, σε μια πόλη πολύ μακριά, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε αυτήν τη γλώσσα και να καταλάβουμε τα πάντα.

Η κηπουρική μύριζε χώμα και υπομονή.
Μαθαίναμε να φυτεύουμε μικρούς σπόρους,
κι εγώ πάντα αναρωτιόμουν αν μεγαλώναμε
κι εμείς μαζί τους, αθόρυβα.

Η ζωγραφική ήταν ο δικός μας τρόπος να λέμε όσα δεν
τολμούσαμε. Με λίγα χρώματα και άτσαλες γραμμές
φτιάχναμε κόσμους πιο φωτεινούς από τον δικό μας.

Μην με κοιτάτες έτσι

Ζωγράφιζα πάντα όμορφες γυναικείες μορφές, με απαλά μάτια και ήρεμα χαμόγελα — σαν να προσπαθούσα να φτιάξω τη μορφή μιας αγκαλιάς που δεν είχα γνωρίσει ποτέ. Κάποιες φορές, αργά το απόγευμα, τις κοιτούσα ξανά και αναρωτιόμουν αν κάπου υπήρχε μια από αυτές στ' αλήθεια — ή αν, χωρίς να το καταλάβω, προσπαθούσα απλώς να θυμηθώ κάτι που η καρδιά μου δεν είχε προλάβει να ζήσει.

Η Πρωτομαγιά έφερνε μαζί της την άνοιξη και το αγαπημένο μας έθιμο του «Μάη». Εμείς, τα μεγαλύτερα κορίτσια, πηγαίναμε και κόβαμε κλαδιά και ανθισμένα λουλούδια. Τα φτιάχναμε σε στεφάνια που στολίζαμε με πολύχρωμες κορδέλες. Θυμάμαι τα χέρια μου γεμάτα μυρωδιά από τη φύση, τις αστείες φωνές και τη ζωντάνια που γέμιζε την αυλή. Το στεφάνι ήταν σύμβολο της αναγέννησης, και για εμάς ήταν σαν να γιορτάζαμε τη νέα ζωή που έφερνε η άνοιξη.

Η γιορτή του Αγίου Ιωάννη ήταν μια από τις πιο αγαπημένες μας παραδόσεις. Το έθιμο του «αμίλητου νερού» ήταν γεμάτο μυστήριο. Κάθε κορίτσι έπρεπε να πάρει από την πηγή και να φέρει νερό χωρίς να μιλήσει. Δεν ήταν εύκολο, γιατί το θέαμα της πηγής, η κρυστάλλινη καθαρότητά του, και το σούσουρο του ανέμου γύρω από τις πέτρες μας προκαλούσαν να γελάσουμε. Όμως, το πιο συναρπαστικό ήταν το τέλος της διαδικασίας: το νερό, το οποίο θεωρούσαν «αγιασμένο», έπρεπε να το μοιραστούμε όλοι μαζί για να έχουμε ευτυχία και υγεία. Οι συζητήσεις μετά ήταν γεμάτες από φωνές και ενθουσιασμό, σαν να ξεχνούσαμε για λίγο τη σιωπή.

- ✕ Τα Χριστούγεννα ήταν μια εποχή μαγείας για όλους μας. Στολίζαμε το μικρό, αλλά όμορφο δέντρο με χειροποίητα στολίδια, τα οποία φτιάχναμε όλες μαζί τις τελευταίες μέρες του Νοέμβρη. Τα κλασικά κόκκινα και χρυσά στολίδια έπαιρναν θέση, και εμείς τραγουδούσαμε τα κάλαντα μέσα στο κρύο, παγώνοντας τα δάχτυλά μας αλλά γελώντας με τη χαρά της στιγμής. Τα μεσημέρια, η κυρία Ελένη έβραζε ζεστή σοκολάτα, και όλο το ορφανοτροφείο μαζεύοταν γύρω από τη μεγάλη τραπεζαρία. Αργότερα, ετοιμαζόμασταν για τη χριστουγεννιάτικη γιορτή, η οποία πάντα μας γέμιζε με την αγωνία της προετοιμασίας και με ενθουσιασμό. Τα κάλαντα, οι χοροί, τα τραγούδια... ήταν σαν να μπαίναμε σε έναν κόσμο μαγικό, έστω και για λίγες ώρες.

Τα καλοκαίρια περνούσαν με εκδρομές στη θάλασσα και στο βουνό. Οι εκδρομές στην Πάρνηθα ήταν οι πιο όμορφες. Η εκδρομή ήταν πάντα μια περιπέτεια. Στο λεωφορείο, μιλούσαμε με αγωνία για το τι θα κάνουμε στον προορισμό μας: θα ανεβούμε στον λόφο και θα δούμε την πόλη από ψηλά, θα τρέξουμε σαν άγρια άλογα μέσα στα δάση, θα πετάξουμε πέτρες στη λίμνη ή απλώς θα καθίσουμε και θα ατενίσουμε το τοπίο, σαν να προσπαθούσαμε να καταλάβουμε τη ζωή που μας περίμενε εκεί έξω. Η Πάρνηθα είχε κάτι το μαγευτικό. Κάθε φορά που ανέβαινα εκεί, ένιωθα πως μπορούσα να αγγίξω τα σύννεφα.

Αυτές οι μικρές στιγμές της καθημερινότητας είναι που έκαναν τη ζωή στο ορφανοτροφείο να αξίζει. Κι ας μην είχαμε πολλά — είχαμε η μία την άλλη και τις παραδόσεις που μας έδιναν δύναμη, να ονειρευόμαστε έναν καλύτερο κόσμο, έναν κόσμο που ίσως ήταν μόνο λίγο πιο μακριά από την αυλή μας.

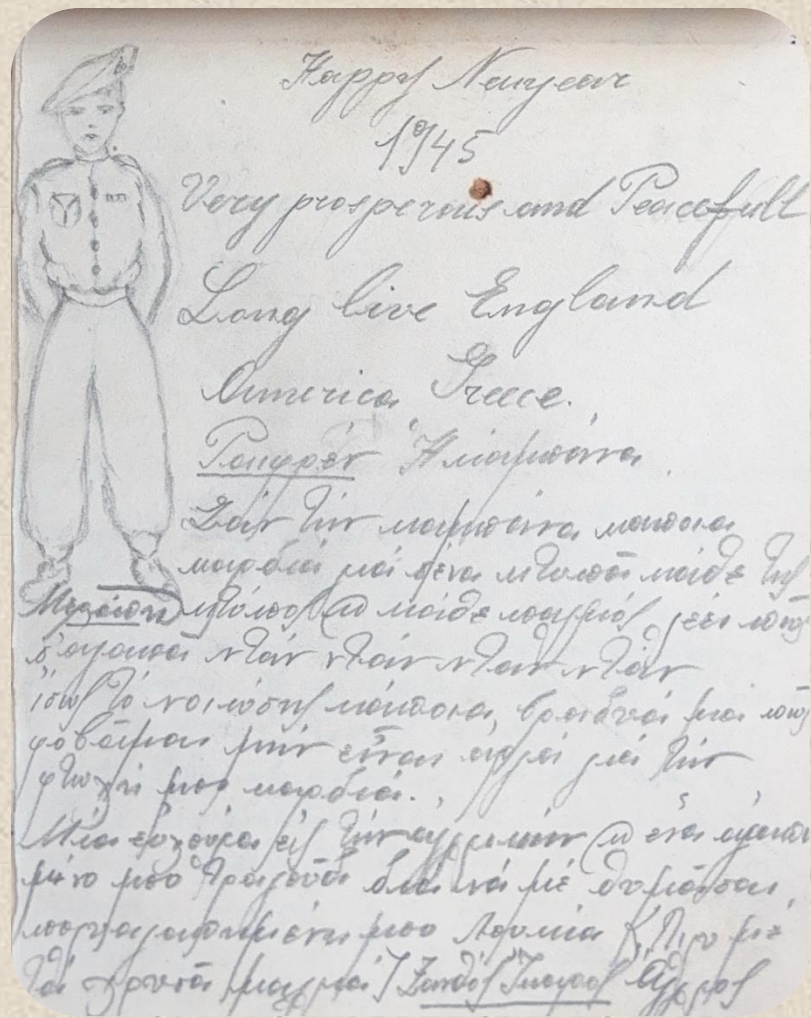
Τις Κυριακές, αν ήμασταν φρόνιμες, μας πήγαιναν βόλτα στο Πασαλιμάνι. Καθόμασταν στα βράχια και μετρούσαμε τα καράβια. Άσπρα επιβατηγά, σκουριασμένα φορτηγά, καΐκια γεμάτα δίχτυα. Για εμάς, κάθε πλοίο ήταν μια υπόσχεση ότι ο κόσμος είναι μεγαλύτερος από τα κάγκελα της αυλής μας.

Κάπως έτσι μπήκε στη ζωή μου κι εκείνος — ο Άγγλος αξιωματικός. Τον έλεγαν Ρόμπερτ. Τον γνώρισα μέσα από ένα τυχαίο τετράδιο που βρήκα στη μικρή μας βιβλιοθήκη· στις τελευταίες σελίδες υπήρχε ένα παλιό αγγλικό όνομα και μια διεύθυνση. Δεν ξέρω τι με έσπρωξε να γράψω. Ίσως η ανάγκη να μιλήσω σε κάποιον που δεν με ήξερε ως «ορφανό».

Στην αρχή του έγραψα απλά πράγματα — για το σχολείο, για τη θάλασσα, για τις φίλες μου. Δεν του είπα ότι φοβόμουν τα βράδια. Δεν του είπα ότι μερικές φορές ένιωθα πως η ζωή μου είχε ξεκινήσει ήδη μισή. Εκείνος μου απάντησε με γράμματα γεμάτα αγγλικές λέξεις που έμοιαζαν με τραγούδι. Μου μιλούσε για το Λίβερπουλ, για τη βροχή που πέφτει πάνω στα πέτρινα σπίτια, για το λιμάνι του.

Δεν ξέρω αν τον αγαπούσα. Ήμουν δεκαέξι. Ίσως αγαπούσα την ιδέα ότι κάποιος, κάπου αλλού, περίμενε τα γράμματά μου. Το τελευταίο γράμμα του το έλαβα ένα ανοιξιάτικο πρωινό. Μου έγραφε πως θα παντρευόταν. Το διάβασα καθισμένη στο περβάζι, με τη θάλασσα να λάμπει μπροστά μου. Δεν έκλαψα. Μόνο ένιωσα πως ένα κομμάτι της εφηβείας μου έκλεινε ήσυχα, σαν βιβλίο που τελειώνει.

Στο ορφανοτροφείο
γιορτάζαμε κάθε τι με
λαχτάρα. Στα αποκριάτικα
ξεφαντώματα φτιαχναμε
στολές από παλιά σεντόνια.
Γελούσαμε δυνατά, χορεύαμε
στο γραμμόφωνο και για
λίγες ώρες ξεχνούσαμε ποιες
ήμασταν. Τα Χριστούγεννα
στολίζαμε ένα μικρό δέντρο
με χάρτινα στολίδια. Η
διευθύντρια μας έδινε από
ένα μελομακάρονο και μας
έλεγε πως «η ζωή θα σας
ανταμείψει για την υπομονή
σας».

Τα χρόνια πέρασαν σχεδόν αθόρυβα.
Μερικά κορίτσια παντρεύτηκαν.
Άλλα έφυγαν για να δουλέψουν. Η
Σοφία έφυγε πρώτη· τη θυμάμαι να
μου σφίγγει τα χέρια και να μου λέει
πως «η θάλασσα δεν κρατάει
κανέναν για πάντα».

ΑΥΞ. ΑΡΙΘΜΟΙ

Απολυτηρίου 4
Μαθητολογίου 48
Ελέγχου 48
Αριθ. Μητρώου 25
Έτος Γεννήσεως 1930 ✓

Εκπ. Προνοίας Δρ. 100.- 30 ΕΚΑΤΟΜ.
Εκπ. Προνοίας Δρ. 100.- 30 ΕΚΑΤΟΜ.
Εκπ. Προνοίας Δρ. 100.- 30 ΕΚΑΤΟΜ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ
ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ & ΜΑΡΙΑΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ
Β'. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ

Ἡ μαθήτρια Μυρσίνη Παναγιώτα
ἐκ Ἁγίου Βρασίου ἐτῶν 16 πατρὸς ὀρφανή
διακούςα πάντα τὰ μαθήματα τῆς ἑξῆς
τάξεως τοῦ σχολείου τούτου καὶ ὑποστὰσα τὰς νενομι-
σμένας εξετάσεις κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1945 — 1946
ἀπολύεται μετὰ τὸν βαθμὸν

Ἀριστεία 10

Ἡ διαγωγή της ὑπῆρξε Ἀριστεία

Ἐν Πειραιεὶ τῇ 24^ῃ Ἰουνίου 1946

ΕΞΕΘΡΗΚΗ
ΥΠΟΓΡΑΦΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ

Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

1903

Σήμερα, καθώς γράφω αυτές τις γραμμές, μπορώ ακόμη να μυρίσω την αλμύρα εκείνων των χρόνων. Το ορφανοτροφείο δεν ήταν μόνο στέρηση. Ήταν φιλία. Ήταν γέλια πνιγμένα στα μαξιλάρια. Ήταν τα πρώτα βλέμματα που έκαναν την καρδιά να χτυπά αλλιώς. Ήταν γράμματα με ξένη γραφή και όνειρα μεγαλύτερα από τα δωμάτιά μας.

Κι αν με ρωτήσεις τι θυμάμαι πιο έντονα, θα σου πω αυτό: τη θάλασσα του Πειραιά να απλώνεται μπροστά μας, σαν υπόσχεση ότι ακόμη κι ένα κορίτσι χωρίς παρελθόν μπορεί να φτιάξει το μέλλον του.

Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας

Ελένη, Ασπασία, Καρίνα, Νεντίν, Αγγελική, Ολίβια

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΑΡΟΚΤΟΝΟΥ

